

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΠΑΛΗΟΥ ΚΑΙΡΟΥ

ΤΟΥ Κ. ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ ΜΕΓΑΛΕΙΑ

“Ωμορ; α κορίτσια με κόκκινα φορέματα, για να τόν ράνουν με λουλούδια.

— Μή κυττάτε, μάς είπε, διακόπτοντας τα σχόλια που κάμπε, ο γέρος. Μιά φορά ήταν ο παράδεισος εδώ. Έδω ήταν του Τζέκη τὰ τσιφλίκια και τὰ μεγάλα ύποστατικά... Έδω ήταν δέντρα και νερά, έδω ήταν και παλάτια. Και Σουλτάνος πάτησε έδω!... Τζέκης ήτανε αυτός.

— Και τί ήτανε αυτός ο Τζέκης;

— Πώς, για τον Τζέκη, δεν άκούσατε ποτέ;

— Πρώτη φορά άκούμε.

— Έλληνας Θεσσαλονικιός, μεγάλος και πολύς. Συγγενής του “Αμποτ της Θεσσαλονίκης... Μεγαλοκτηματίας, πλούσιος πολύ!... “Όσο τόπο παίρνει τριγύρω ή ματιά σας, όλα δικά του χτήματα ήσανε και τσιφλίκια... Χρήματα είχε άφθονα, λίρες με τὸ σακκί, που λένε. Άφου είχε δανείσει και τὸ τουρκικό Δημόσιο ένα έκατομμύριο και διακόσιες χιλιάδες γρόσια!...

Μιά φορά που ήρθε στη Θεσσαλονίκη ο καλός Σουλτάνος της Τουρκίας, ο Μετζήτ — αυτός που έκανε και τὰ «μετζήτσια» — ζήτησε να πάη να φιλοξενηθῆ και στου Τζέκη, έδω πέρα, τὰ παλάτια. Άπ’ τὸν μπαμπά μου τ’ άκουσα αυτό.

Σάν τὸμαθε ο Τζέκης, έστρωσε όλο τὸ δρόμο με χαλιά, από του Βαρδαριου τὴν πόρτα ως έδω. Γιατί τότε υπήρχανε τὰ φρούρια στη Σαλονίκη και στο Βαρδάρι είχε πόρτα που κάθε βράδυ στις 12, αλά τούρκα, έκλεινε, τραβώντας άλυσιδα.

Ούτε να μπῆ, ούτε να βγῆ κανένας άπ’ τὴν πόλι πειά. Φρουρά έμενε πάντοτε εκεί. Κι’ άπάνω από τὸ θόλο, έκρεμότανε ή κοκκαλοραχιά ενός ανθρώπου, που θά ήταν γίγαντας ως τρεις φορές πιο μεγάλη από τὴν δική μας. Τὴν θυμοῦνται όλοι οί παλαιοί.

“Οξω, στα σύνορα του τσιφλικιου, ο Τζέκης, με ψηλά καπέλλο, σαν κανένας λόρδος, περιέμενε τὸν Πολυχρονεμένο.

Δίπλα του κορίτσια

ώμορφα, ντυμένα σαν άρχαία, με κόκκινα μεταξωτά, να περιποιηθουνε τὸ Σουλτάνο και να του ρίξουν λουλούδια και μυρωδικά.

“Ο Σουλτάνος στάθηκε, είδε τὰ ώραία χτήματα και τὰ ώραία σπίτια, θαύμασε και ρώτησε τὸν Τζέκη:

— Τίνος είν’ αυτά;

Τί να πῆ ο Τζέκης; Πώς ήσαν δικά του; Μπρός στο Σουλτάνο τῆτοιος λόγος τότε δεν λεγότανε.

Σάν πονηρός λοιπόν Ρωμηός που ήταν του άπάντησε:

— Άφέντη και Σουλτάνε μου, όλα δικά σας είνε, όπως κι’ εγώ.

Εὐχαριστήθηκε ο Σουλτάνος από τὴν άπάντησι και χαμογέλασε.

— Καλά, του είπε, άφου είνε δικά μου, εγώ σου τὰ χαρίζω.

Κι’ έπειτα από λίγο:

— Καλά, άφου είσαι και συ δικός μου, τότε γιατί φορεῖς καπέλλο φράγκικο και φέσι δεν φορεῖς;

Και του προσέφερε άμέσως ένα φέσι και μέσα ένα παράσημο και μία διαταγή: «Κανένα δικαστήριο Μακεδονικό να μη δικάζη ποτέ τὸν Τζέκη για ό,τι κι’ αν κάμη, παρά μόνον ο Σουλτάνος».

Έτσι ο Τζέκης έγινε έδω πέρα μεγάλος και πολύς. Βαλῆδες και κατῆδες, αγάδες, ντερβισάδες, μαλμουδηρηδες, παρακαλοῦσαν τὴ φιλία του και του κάναν επισκέψεις.

“Όταν έβγαινε ο Τζέκης άπ’ τὴν πόλι για να ρθῆ έδω στα κτήματα κι’ άργοῦσε να γυρίση, του Βαρδαριου ή πόρτα έμεινε άνοιχτή και τὸν περιέμενε.

— Τζέκης, μπατριγιάν, κιοιτζεκ, έλεγαν οί «καπουτζήδες» Τουρκοί της φρουράς. (Δηλαδή, ο Τζέκη έφέντης θά περάση).

Και έμενε έτσι άνοιχτή ή πόλη ως τις δέκα, έντεκα — μεσάνυχτα δικά μας — μέχρι να γυρίση ο Τζέκης, ενώ έπρεπε να είνε κλειστή από τις έξη, δώδεκα αλά τούρκα δηλαδή.

— Τζέκης, μπατριγιάν, κιοιτζεκ!

Άλλά και ο Τζέκης ποτέ δεν καταχράσθηκε τὸ μεγάλο προνόμιο που είχε, να μη τὸν πιάνη κανένα δικαστήριο.

Μόνον μία φορά, που πιάσαν κάποιον Έλληνα έπαναστάτη και τὸν περνούσαν άπ’ έδω και τὸμαθε ο Τζέκης, ρίχτηκε και τὸν έλευθέρωσε μέσ’ άπ’ τὼν στρατιωτῶν τὰ χέρια.

— Πῆγαινε, του ειπε, και σε διορίζω στα χτήματά μου άγροφύλακα.

Που να μιλήσουνε οί Τουρκοί!...

Του έκαμαν έναν τεμενά βαθύ οί άξιωματικοί και τράβηξαν άδειανοί κατά τὴν πόλι...

Μά έχει ή τύχη και τις ήμέρες τις άναποδες.

Σκότωσαν τὸν Σουλτάν - Μετζήτ οί Τουρκοί στην Κωνσταντινούπολι.

“Ηρθεν άλλος, ήρθεν ο Άζίζ, κ’ ύστερα άλλος, που δεν θυμοῦμαι τ’ όνομά του, τὸν ακότωσαν κι’ αυτόν και ήρθεν ο Σουλτάν - Χαμήτ.

Τότε ο Τζέκης, που

“Ο Τζέκη, έφέντης, θά περάση!...

— Άφου είσαι δικός μου, ειπεν ο Σουλτάνος, τότε φέσι, τζάνουμ, γιατί δεν φορεῖς;

“Εναν κακομοίρη Έλληνα έπαναστάτη, εκείνου τότε του καιρου.

θεωρήθηκε για φίλος του Μετζίτ, άρχισε να χάνη.

Δέν τόν πείραζε κανείς, αλλά κατάλαβε ότι τὰ πράματα δέν ἦσαν πειὰ γι' αὐτὸν σάν πρῶτα.

Ζητοῦσε τὰ λεπτά πού εἶχε δανείσει στοῦ τουρκικό Δημόσιο κι' οὔτε ἀπάντησι τοῦ δίναν.

Τότε, τί σκέφθηκε κι' αὐτός:

Ἐπῆρε ὅλα τὰ δέκατα τοῦ Καζᾶ-Θεσσαλονίκης γιὰ νὰ ἰσοφαρίσῃ μέ αὐτὰ τὰ χρήματα πού εἶχε νὰ λάβῃ ἀπὸ τὸ Δημόσιο.

Ἀλλά ὁ Τοῦρκος μαλμουντήρης (οἰκονομικός ἔφορος) τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ὁ Τοῦρκος ὁ θαλῆς τοῦ εἶπαν:

— Τζέκη ἐφέντη, ὅ,τι εἶχες νὰ πάρῃς ἀπ' τὸ Κράτος, νὰ τὸ ζητήσῃς ἀπὸ τὴ Σταμπούλ. Ἐμεῖς ἐδῶ εἴμαστε ὑπάλληλοι τοῦ Ντοβλετιοῦ. Σ' ἔχουμε γραμμένο στὰ χαρτιά μας, πρέπει νὰ πληρώσῃς, γιὰτι θὰ σοῦ πάρουμε τὰ χτήματα καὶ θὰ πᾶς καὶ φυλακῆ.

Πείσμωνσεν ὁ Τζέκης, ἀλλὰ πεισμῶσαν κι' αὐτοί.

Τὸν ἔβηκαν καὶ κἀνα-δυὸ ἀνάποδες ἴσοδειές, κι' ἓνα πρῶτ τὸ τουρκικό Δημόσιο τοῦ κατάσχεσε τὸ σπίτι, πού εἶνε τῶρα ἡ Ὄθωμανικὴ ἢ Τράπεζα, τοῦ κατάσχεσε ἀπέναντι τοὺς σταύλους, ἐκεῖ πού εἶνε τοῦ Λοβέρδου χάνι, τοῦ κατάσχεσε τὰ κτήματα ἐδῶ, τίποτα δέν τ' ἄφησε, τὸν πέταξε στοῦ δροῦ. τοῦφαγε καὶ τὰ χρήματα. Τουρκιὰ ἦταν αὐτὴ ποῖος θὰ τῆς μιλοῦσε;...

Ἔτσι μιὰ μέρα χάθηκε φτωχός, καὶ κακομοίρης.»

— Δέν ἔχει ἀπογόνους στὴ Θεσσαλονικὴ σήμερα;

— Ἐνα παιδάκι εἶχε, τὸ εἶχε στείλει στοῦ Λονδῖνο νὰ σπουδάσῃ σάν ἦτανε καλὰ, κι' ἐκεῖ τὸ ἔβηκε ἢ καταστροφή, καὶ πᾶει ἔγινεν ἄφαντο κι' αὐτό!...

Καὶ οὔτε ἀκούστηκε ποτέ!...

Πᾶνε καὶ τὰ κτήματα, πᾶνε καὶ τὰ τοιφλίκια, πᾶνε καὶ τὰ ὑποστατικά... Ρῆμαζε ὁ τόπος. Ξεραθῆκαν τὰ φυτὰ, ἐκόψανε τὰ δέντρα, γκρεμίστηκαν τὰ σπίτια καὶ ὁ τόπος μαύρισε.

Χάθηκαν κι' αὐτὰ ὅπως κι' ὁ Τζέκης!... Παράδεισος ἦταν ὁ τόπος σάν ἦταν ὁ καλὸς ἐκεῖνος Ἑλληνας ἐδῶ. Τῶρα, ἀγκάθια, πέτρες, σκόνη καὶ γουστερίτσες...

— Συγγενεῖς δέν εἶχε στὴ Θεσσαλονικὴ;

— Πῶς; Συγγενολόι εἶχε δυνατό. Σᾶς εἶπα δᾶ, τὸν Ἄμποτ. Ἡ φαμίλια τοῦ ὑπάρχει ὡς τὰ σήμερα. Ἐνας ἀπόγονός τοῦ βγήκε προπέρσου βουλευτῆς, ἀλλὰ τότε τί νὰ τοῦ ἔκανε κι' ὁ Ἄμποτ, πού τοῦ ἦταν, μοῦ φαίνεται, «μιλαδερφός» (ἀδελφός ἑτεροθαλῆς); Εἶχε κι' ἐκεῖνος φασαρίες!...

Κλέφτες ἀπὸ τὴν Παληὰ Ἑλλάδα, ἦρθαν καὶ τοῦ πῆραν τὸ παιδί καὶ τοῦ ζητήσαν γιὰ νὰ τ' ἀφήσουνε ἐλεύθερο δεκαπέντε χιλιάδες λίρες.

Χρυσάφι, μάλαμα καθαρό...

— Τὴν ξέρετε αὐτὴ τὴν ἱστορία;

— Ὁχι.

— Τίποτα δέν ξέρετε ἐσεῖς. Γράμματα δέν μάθατε; σχολεῖο δέν ἐπήγατε;

— Ἐπήγαμε, ἀλλὰ δέν προχωρήσαμε καὶ ὡς αὐτοῦ.

— Καλά! ἴα σᾶς τὴν πῶ λοιπὸν κι' αὐτὴ, γιὰ νὰ τὴν ξέρετε, μὴ σᾶς ρωτήσῃ καὶ κᾶνας ἄλλος. Ἀλλὰ σταθῆτε μιὰ στιγμή γιὰ νὰ σᾶς φκιάσω τοὺς καφέδες, γιὰτι τὸ νερὸ στοῦ μπρίκι κοντεῦει νὰ σωθῆ ἀπὸ τὸ θράσιμο, νὰ πιάσω καὶ νερὸ ἀπὸ τὸ πηγάδι, — πού ἔχω θάλει καὶ τὰ ποτήρια; — καὶ νὰ καθῆσω καὶ νὰ σᾶς τὴν πῶ.

Πᾶρα πολὺ περιεργη, μὰ τὸ Θεὸ, κι' αὐτὴ ἡ ἱστορία.

Καθῆσαμε καὶ περιμέναμε λοιπὸν κι' ἐμεῖς ὡς νὰ γίνουν οἱ καφέδες καὶ ν' ἀντληθῆ καὶ τὸ νερὸ.

Ἀλλὰ ὅταν γίνανε ἕλα σὺτὰ, καθῆκαν τὰ ποτήρια.

— Ποῦ στὴν ὀργὴ νὰ τᾶβαλα;

Τότε θυμήθηκε πῶς τᾶχε πᾶει μὲ καφέδες σὲ δυὸ χωροφύλακας,

Α Π Ο Δ Ω Κ Ι' Α Π Ο Κ Ε Ι Σ Ο Φ Α Λ Ο Γ Ι Α

Ἐπάρχουν ἄνθρωποι πού ζοῦνε εὐτυχεῖς χωρὶς νὰ τὸ ξέρουν.

Β ω β ε ν ἄ ρ γ κ

Ὁ φθονερός δημιουργεῖ τις θλίψεις του, εἶνε ἐχθρὸς τοῦ ἑαυτοῦ του.

Δ η μ ὀ κ ρ ι τ ο ς

Τὰ γεράματα εἶνε δυσάρεστα, ὄχι γιὰτι δέν ἔχουν ἀπολαύσεις, ἀλλὰ γιὰτι δέν ἔχουν ἐλπίδες.

Ρ ἰ χ τ ε ρ

Τὰ σαράντα χρόνια εἶνε τὰ γεράματα τῆς νεότητος, τὰ πενήντα ἢ νεότης τῶν γηρατειῶν.

Β ἰ κ τ ω ρ Ο ὕ γ κ ὠ

Ὅποιος δὲ φοβᾶται τὸ θάνατο δὲ φοβᾶται τίποτα.

Λ α ἰ κ ῆ π α ρ ο ι μ ἰ α

Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ταλαντεύεται σάν ἐκκρεμὲς μεταξὺ τοῦ πόνου καὶ τῆς ἀνίας.

Σ ο π ε ν ἄ ο υ ε ρ

Ἐπάρχουν πολλὰ μέσα γιὰ νὰ πλουτίσῃ κανεὶς, πολὺ λίγα ὅμως εἶνε τίμια. Ἡ φιλαργυρία εἶνε ἐν' ἀπὸ τὰ σιγουρότερα, μὰ δέν εἶνε ἐντελῶς τίμιο, γιὰτι παραμελεῖ τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ τῆς εὐσπλαγχνίας.

Β ἄ κ κ ω ν

Στὴ φιλία ὑπάρχει κάποιον θέλητρο πού δέν μποροῦν νὰ τὸ ἐκτιμῶν τὰ μέτρια πνεύματα.

Λ ἄ μ π ρ υ γ ι ἔ ρ

Ἡ πράξεις μας δέν εἶνε οὔτε κακὲς, οὔτε καλὲς τόσο ὅσον ἡ προθέσεις μας.

Β ω β ε ν ἄ ρ γ κ

Ὅποιος ἀξίζει νὰ λέγεται ἄνθρωπος δὲ γελᾶει, λυπᾶται γιὰ τις ἀνθρώπινες δυστυχίες.

Δ η μ ὀ κ ρ ι τ ο ς

Λησμονοῦμε τὴν καταγωγὴν ἐνὸς ὀμπλοῦτου ὅταν ἐκεῖνος τὴ θυμᾶται καὶ τὴ θυμόμαστε ὅταν ἐκεῖνος τὴν λησμονῆ.

Π τ ἰ - Σ ἔ ν ν

Γαργάλισε τὴ γῆ μὲ τὸ ἀλέτρι καὶ ἄα γελάσῃ μὲ τὴν ἐσοδεῖα.

Ν τ ο ὕ γ κ λ α ς Τ ζ ἔ ρ ο λ δ

Γιὰ μερικοὺς ἀνθρώπους τὸ νὰ μιλοῦν καὶ τὸ νὰ προσβάλλουν εἶνε τὸ ἴδιο πρᾶγμα.

Λ α μ π ρ ο υ γ ι ἔ ρ

Γιὰ ν' ἀρέσῃς πρέπει νὰ ξέρῃς ν' ἀπατᾶς.

Ἡ ὠμορφιά τοῦ σώματος εἶνε κάτι κτηνώδες ἀν τῆς λείπῃ ἢ ἐξυπνάδα.

Δ η μ ὀ κ ρ ι τ ο ς

Ἄγάπα τὸ γείτονά σου, ἀλλὰ μὴ γκρεμίζῃς καὶ τὸ φράχτη.

Ἐ ρ μ π ε ρ τ

Τὴ μέρα πού γιορτάζουμε τὰ γενέθλιά μας, κηδεύουμε — φεῦ! — τὸν περασμένο χρόνο.

Π ὠ π

Δέν νικάει κανεὶς τὴ φύσι παρὰ μόνο ὑπακούοντάς τῃ.

Β ἄ κ κ ω ν

Ἐπάρχουν μερικὰ μικρὰ ἐλαττώματα πού δέν μᾶς νοιάζει ὅταν μᾶς τὰ κοροϊδεύουν οἱ ἄλλοι. Μόνο γιὰ τέτοια ἐλαττώματα ὀφείλουμε κι' ἐμεῖς νὰ κατηγοροῦμε τοὺς ἄλλους.

Λ α μ π ρ υ γ ι ἔ ρ

Ἡ συχαμερώτερη, μὰ συνηθέστερη καὶ ἀρχαιότερη ἀχαριστία εἶνε τῶν παιδιῶν πρὸς τοὺς γονεῖς.

Β ω β ε ν ἄ ρ γ κ

κάτω ἐκεῖ πέρα, σ' ἓναν σαρκοδόπηχο συναικισμὸ, πού τοὺς κατέκαιε ὁ ἥλιος.

— Μιὰ στιγμή, μᾶς εἶπε, νὰ πάω νὰ τὰ πάρω. Ἐχετε ὑπομονὴ νὰ περιμένετε;

— Κι' ἂν δέν ἔχουμε, θὰ ζοῦμε...

— Περιμένετε λοιπὸν.

Καὶ περιμένουμε.

Καὶ ἀφοῦ ἀναγκαστικῶς θὰ περιμένουμε ὡς νὰ γυρίσῃ, περιμένετε καὶ σεῖς τὴν ἱστορία τῆς ληστείας τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἄμποτ ὡς τὴν ἄλλη ἐβδομάδα πού θὰ... ξανάρθῃ ὁ Μπαρμπά - Μάτσος, φέρνοντας καὶ τὰ ποτήρια του.

— Ἄσκ-ολ-σοῦν!...

Σ Τ Α Μ. Σ Τ Α Μ

Ἀγάδες, θαλῆδες, μαλμουνδηρηδες, τοῦ κᾶναν ἐπισκέψεις καὶ ζητοῦσαν τὴν φιλίαν του.

ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Ἡ 'ΑΥΓΗ ΝΤΕ ΝΕΒΕΡ,,

ΤΟΥ ΠΩΛ ΦΕΒΑΛ, ΠΑΤΡΟΣ

Οδηγίαι περὶ τοῦ τρόπου καθ ὃν θὰ προμηθευθῆτε τὸ ἀριστούργημα αὐτὸ εἰς τὴν σελίδα 33.